

25. (Schoon) water, wat een luxe!

Nooit meer zal ik de waterkraan langer open laten staan dan nodig is. Zonder elektra, daar kun je best een tijdje zonder, zo is mijn ervaring na vier jaar wonen in Batouri, maar zonder stromend water, dat is een hele toer. En toch kan de gemiddelde Kameroener tot op de dag van vandaag daarover niet beschikken.

Kameroen wordt doorsneden door vele grote rivieren, zoals ook de Kadey, die zich weer vertakt in allerlei beekjes en stroompjes. Wat

Geen brug, dan maar met de pont naar de overkant

Op één van de weinige bruggen over de Kadey

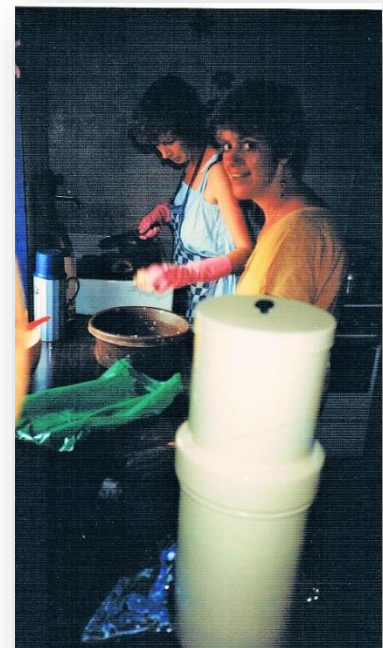
levensbehoefte. Maar de koloniale machthebbers hadden zo te weinig zicht op de het doen en laten van de bewoners. Daarom werden zij verordonneerd, om zich langs de door Fransen aangelegde wegen te vestigen. Als je geluk had, was er wel een beekje of een bron in de buurt. Maar vaak ook niet.

De laatste jaren zijn er ook in Kameroen overal flessen drinkwater te koop, voor dat deel van de bevolking met een gevulde portemonnee. Maar in de jaren 80 zijn die flessen er nog niet, en is het verkrijgen van schoon drinkwater dan ook vaak een probleem. Wanneer tijdens een lange reis mijn waterfles van thuis leeg raakt, koop ik dan maar een flesje Fanta, dat in ieder barretje langs de weg verkrijgbaar is. Of een fles bier, dat is altijd nog veiliger dan water van onbekende oorsprong.

Mijn woning, een voormalige personeelswoning, is aangesloten op de waterleiding van het overheidsziekenhuis, dat achter mijn huis op een heuvel is gebouwd. Tijdens het eerste jaar van mijn verblijf kan ik daarom dagelijks genieten van een, weliswaar koude, maar weldadig verfrissende douche.

echter opvalt is, dat er relatief weinig dorpen langs deze waterlopen zijn gebouwd. Mij is verteld, dat dit door de vroegere Franse koloniale machthebbers bewust zo is gepland. Wegen moesten vooral niet te vaak rivieren over hoeven steken, want dat betekende: grote kostbare bruggen bouwen. Bewoners in de streek woonden vóór die tijd verspreid op de savanne of in het woud, vaak juist wel in de buurt van water, een

eerste

Aan het werk in de keuken, met waterfilter op de voorgrond

Water uit de hemel, ook een oplossing voor het watertekort...

SNV zorgt goed voor zijn medewerkers, dus voor veilig drinkwater krijg ik een waterfilter, bestaande uit twee delen: in het bovenste gedeelte giet ik het niet geheel ziektekiemvrije water uit de kraan, dat vervolgens via een filtersteen in het onderste reservoir, voorzien van een tapkraantje, loopt. Eenmaal per week de steen uitkoken, en het water is veilig om te drinken.

Uit de brief van 17-1-84:

'Er zijn zo weleens problemen, waar ik niet ineens raad mee weet, zoals nu, nu de waterpomp van het ziekenhuis kapot is en het nog maar de vraag is of die zo een-twee-drie weer gemaakt kan worden. Zo niet, dan kan ik mijn tuin, waar ik zojuist een heleboel heb gepoot en gezaaid, wel vergeten. De waterput achter het huis is vies en staat al bijna droog aan het begin van dit droge seizoen. Vanaf 18 december heeft het geen druppel meer geregend en tot maart zal dat ook nauwelijks gebeuren. Maar er zal wel weer een oplossing voor worden gevonden, denk ik dan maar'.

Maar dat het snel wordt opgelost blijkt ijdele hoop, zoals uit de van 18 juni 1984 blijkt:

'De waterleiding is nog steeds buiten gebruik. Kun je je een ziekenhuis voorstellen zonder stromend water? Hier is dat toch echt het geval. Leidingen, put, pomp, alles is aanwezig, maar ze zijn zo laks met de reparaties. Vanaf januari loopt het al niet goed. Mijn eigen waterput achter het huis heb ik pas schoon laten maken, maar om een of andere reden wordt het water maar niet schoon. De eerste emmer gaat nog wel, maar daarna: een hopeloze zaak. Dus was ik me nu met een half emmertje water in de douche. Ik breng de boy bij Wilma en Jan om daar de was te doen en ik sjouw jerrycans heen en weer voor water in de keuken. Maar het is ook wel weer verbazend, h e snel je aan zo'n situatie went, dan maar geen (koude) douche'.

Bij de drooggevallen waterput in mijn achtertuin

Men zegt dat je een waterput regelmatig moet gebruiken, anders slibt hij dicht. Daarom doe ik in de maand daarop maar weer een poging om de waterput aan de gang te krijgen:

'Twee jongens uit de buurt zijn mijn auto aan het wassen, dan verdienen ze weer een zakcentje. En vanmorgen heb ik twee mannen aan het werk gezet om de waterput verder uit te graven. Het is wel een angstig gezicht, om iemand onderin zo'n diepe put aan het werk te zien. De kraan gaf vorige week twee dagen water, ik riep al hoera, maar nu geeft hij opnieuw geen druppel meer. Hopelijk is het water uit de put nu wat beter. Ze hebben er vijf emmers modder uitgeschept. Het is echter best mogelijk dat er nog een laag in zit, zo waarschuwde men mij. Dat is dan voor hen een manier om nog

een keer geld te kunnen verdienen. Vooral van blanken kan men op deze manier wat profiteren, daar krijg ik toch geen vinger achter, hoe vervelend ook. Tot op dit moment zit er nog steeds drab in het water, maar misschien is het morgen beter'.

Helaas wordt het niet veel beter, ook de pomp wordt niet gerepareerd. Wanneer Jan, onze bouwkundige, begin 1986 met zijn gezin voorgoed terugkeert naar Nederland, verhuis ik dan ook naar hun huis. Ik heb mijn SNV-contract ondertussen met een jaar verlengd, dus is zo'n verhuizing nog wel de moeite waard. Er is daar een goede

waterput mét pomp, heel aantrekkelijk. Ik vind het alleen wel jammer, om mijn met veel zweetdruppels aangelegde tuin achter te laten.

Voor Nederlandse begrippen is mijn huis maar sobertjes ingericht, met eenvoudige houten meubels (hout is hier volop te krijgen) als een tafel, wat stoelen, een bed en een kast. Meer heeft een mens toch eigenlijk niet nodig. Dus zo'n verhuizing is een fluitje van een cent. Maar in de ogen van Kameroeners heb ik een luxe ingericht huis, vooral de koelkast en het gasfornuis oogsten bewondering. Ooit bestelde ik bij een timmerbedrijf, verbonden aan de missiepost in Doumé, een zitbank voor in de woonkamer. Omdat ik alles in huis inmiddels in frisse blauwtinten had opgefleurd, vroeg ik de timmerman om ook deze bank blauwgeverfd op te leveren. Mijn teleurstelling was dus groot, toen de bank niet blauw, maar groen geverfd werd afgeleverd: *'Ach, madame, de blauwe verf was op, dus hebben we maar groen genomen. Ook mooi, toch?'* De gemiddelde Kameroener vindt hem prachtig, zo'n groene bank. Maar uiteindelijk heb ik de bank zelf, met enige gêne, (want ja, toch wel decadent te midden van al die armoede) zelf met wit overgeschilderd. Ik vond groen geen gezicht bij al dat blauw. Mijn waterperikelen zijn na te zijn verhuisd nog niet opgelost. Want na twee dagen komt er geen druppel water meer uit de kraan. Alle leidingen blijken te zijn verstopt door algengroei. Met een geleende waterpomptang lukt het om deze algen uit de kranen en leidingen te verwijderen. Daarna

kan ik eindelijk weer eens genieten van een koude douche!

Al die hobbels vallen echter in het niet bij die van de gemiddelde dorpsbewoner als het om schoon (drink)water gaat. Want een waterleiding, een pomp of zelfs maar een put, daar kunnen zij alleen maar van dromen. Vrouwen en kinderen lopen soms kilometers ver met emmers en teilen op het hoofd naar de dichtstbijzijnde bron, waar water

Mijn 'nieuwe' tuin, een oase!

In het dorp Borongué wordt een begin gemaakt met het slaan van een waterput

uit de grond opwelt, om er water te halen.

Er zijn wel een paar organisaties actief, die samen met dorpingen deze bronnen verbeteren, door deze te voorzien van een betonnen rand om het schone welwater te beschermen tegen vervuiling: *source aménagée*. Binnen die omheining mag men water halen, maar niet de was doen of zichzelf er wassen. Maar zo'n bron gaat nog wel eens 'aan de wandel', zodat het water op den duur vele meters verder, buiten de betonnen omheining, opwelt. En ook dieren komen er wel drinken, m.n. 's nachts, als er geen toezicht is.

Anderen halen bij gebrek aan een bron simpelweg water voor de keuken uit de beek. Absoluut niet veilig om zo te drinken, want je weet nooit of er stroomopwaarts geen kudde koeien, met gegarandeerd vieze poten, zich staat te laven aan het water uit diezelfde beek. Of dat een vrouw er de was doet. Allemaal omstandigheden waarbij het risico op vervuiling, met problemen als diarree of erger, op de loer ligt.

Voor de dagelijkse wasbeurt zijn dorpingen aangewezen op de beek. Slechts gekleed in onderbroek en vaak van top tot teen ingezeept, vormen zij een vertrouwd beeld als ik laat in de middag uit de dorpen terug rij naar huis, bij het passeren van een beek. Zoals in de jaren 50 in Nederland ook gebruikelijk was, gaan peuters en kleuters in Kameroen nog dagelijks in de teil, gewoon buiten op het erf. Het is altijd weer een koddig gezicht.

In 1985 komt er eindelijk een organisatie, die zich toelegt op het slaan van waterputten in de streek. Uiteraard zit ik daar bovenop, en probeer 'onze' dorpen daarvoor in aanmerking te laten komen. En dat lukt zowaar. Zelfs vijf van 'onze' dorpen krijgen de beschikking over een waterput!

Met de komst van zo'n put ontstaan er wel weer nieuwe vraagstukken, want wie houdt de omgeving van de put schoon en wie draait er op voor de noodzakelijke reparaties? Dorpingen moeten zich verantwoordelijk gaan voelen voor zo'n voorziening, en niet afwachtend naar de autoriteiten kijken als er iets aan mankeert. Dat is een heel proces, waar ik samen met Dieudonné aandacht aan besteed. Want het uiteindelijke doel, minder ziekte en sterfte ten gevolge van vervuild drinkwater, past prima in onze taakopvatting. En zuinig zijn met water, dat heb ik nooit meer afgeleerd.

Ria Verbeek

©Terug naar Batouri

November 2020

De pas gegraven waterput, voorzien van pomp met zwengel